ДІАЙХА МОАРШАЛ ДА XIX ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕ ДЕЛЕГАТАШКА!

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 26 ДЕКАБРЬ, 1985 ШУ. ★ № 154 (7189). ★ Мах 3 кеп.

Кхоана Іуйрийна 9 сахьат даьлча, Грозне, республикански театрально-концертни зале хьаелл XIX Нохч-ГІалгІай областной партийни конференци

КОММУНИСТА СИЙ

Дукха ха йоаццаш пачхаьалкхен аттестационни комиссе дикала Знак еннай Карабулакски химически реагентий завода продукце кхы а кхаь тайпана. Къахьегаме карагІдаьннача цу доккхача хІамах лаьца парте Сунженски райкоме къамаьл доладелча, новкъосташа иштта хила доагІаш дола хІама санна тІанийцар из дика кхаъ: «Директор Лысенко ма вий цига, хІаьта цун дош массаза а гІулакхаца чІоагІдеш да».

Бакълув, массаза а. Коммуниста И. Лысенко кулгалдеш йола предприяти планагІа лаьрхІача ханал хьалхагІа проектни низага кхаьчай, коллектива социалистически декхарашка аьннача тайпара. Сево вІаштІехьбалийтаб из толам? Цкъа-дале, доккха декхар — из да коллективо массе оагІорахьара анализ ярах, хадданза кхоачамаш лехарах, лоархІам ийса барах хьахиннар. Иштта да заводера хьал: хІаравар—болхло е специалист вале а—уйла е, кердадар балха дикагІдар леха, из производствана юкъекхаьа Іомаваь, моллагІа а корта болаш йола ший инициатива хьаллоацаргхиларах чІоагІа дог тийша а волаш. ШозлагІа-дале, юххьанцарча партийни организаце новкъосталца директора вІаштІехьдаьннад белгалдаь мулаш тешаме чакхдахара нах оарцагІбаха. Цигтача белгалдаьлар из дика организатор хилар.

Иштта къахьегарах хьахиннар довзаш да: завод проектни низага кхоачаяро йиш хилийтай планал совгІа шекха ах миллион сома гаргга реагенташ яла а дикала Знак йолча продукце дакъа 81,7 процентага дІакхоачаде а. ГІулакх а хинна дІаэттад дош.

Шоашта тІадиллар иштта бехктокхаме хеташи, иштта кхетамен болх бу халкъа боахама тайп-тайпарча участкашта кулгалделга шоаех тийша дІаденнача республикерча дукхача коммунисташа — «Автоспецоборудование» яхача завода директора Л. Негинске, «Оргтехника» яхача объединене генеральни директора А. Мкртычана, XX партсъезда цІерагІча колхоза председатела Р. Крылевскаяс, «40 лет Октября» яхача совхоза директора М. Бекова, Ведески района Орджоникидзе цІерагІча колхоза председатела А. Хусаинова, кхычар.

Республика хІара партийни организаце ба цига авторитет лакхагІа йолаш бола коммунисташ. Фуд коммунист коллективе лоархІаш, сий долаш хулийташ дар, ишта хилара малагІа гІулакхаш доахкаш хила веза из? Масалаша, хьахьокх: из гІулакха тІа хиларо айдац наха хьалхашка коммуниста сий, цо шийна тІадиллар лерттІа леладаро, атта боаца бехктокхам шийна дІатІаэца, безагІбола къахьегамен общественни мухь дІакхахьа из кийча хиларо доакх.

Ераш я массехк цІи: Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза хьажкІаш лелаеча звеной звеньевой Б. Кодзоев — хІанз къахьегама ветеран лархІа мегаргволаш ва. Пхеннена тоъаргдолаш да цунна карагІдийнна дика хІамаш. Цун звенос соахка 200 гектарах хІаране тІара фуалъяьхача хьажкІий 106 центнер яьккхай. ХІаьта укх шера кхы а 7 центнер дукхагІа лакхбенназ хьувкъам. Цун вІаштІехьдаьннад шийца яхь лелаерел котвала а социалистически яхье лидер хинна дІаотта а, хІаьта коммуниста Б. Кодзоевна из а кІезига хет. Шоаш лаьрхІар кхоачашдалцца юха ца боалаш иззамо оамалаш йолаш ба гІирсаш тІехдика хьал а деш, къахьегама овсарле эгтара дукхагІа лакхъяра тІахьехам баьн ерригача республике из хьаллаьцан вола ЧИУС № 2 йолча комплекски бригада бригадир, Социалистически Къахьегама Турпал, Пачхаьалкхен преме лауреат Ш. Хаджиев, хІанзле а шийтталагІча пятилетка шоллагІча шера чотах къахьегаш вола «Электроинструмент» яхача назрановски завода слесарь-инструментальщик Т. Халгуев, ший пятилетка диъ шера чакхъяьккха СМУ-5 плотник, къахьегама шин ордена кавалер Н. Хасанов...

Ужжамо дика гІулакхаш царна а вай областной партийни организаце доккхал деш болча дуккхача кхыча коммунисташа а карагІдувлийтар фуд? Ала мегаргда: шоай декхар къаьстта чІоагІа кхетадеш хилар.

Республикерча коммунистех 80 процент совгІа бараш юкъарчал доацаш производстве къахьегаш ба. Шоай коллективашка бокъонца дола творчески хьал оттаде вІаштІехьдаьннад царех дукхагІбарий. Дукха дика масалаш доаладе йиш я Назрановски районни партийни организаце вахарах лаьца. Укхаза тайп-тайпарча участкашкарча коммунистий гІулакхашка карагІдувларийн аьттув ца боалача хІамайн тІехь-тІехьа цІенхаштагІа, доагІар дизза хьадехаш бу мах. ШерагІа йоаржаю дикагІйола опыт, тІатеПа дІадоах кхоачамбоацараш. Иззаморг ала мегаргдолаш да Шалински, Ачхой-Мартановски районий партийни организацеех а парте Грозненски горкома балха стилах а.

КПСС XXVI съезда указанешка хьежжа коммунистех тешам болари царгара хьадехари дикагІа цхьана тарде а гІерташ, областной партийни организаце укх пятилетке белгталара толамаш даьхад. Республико ханал хьалха кхоачашъяьй промышленни продукци маьхала яккхара пхе шера план. ТІехкхоачашъяьй пачхаьалкхенга ялат, шура, коартолаш, тха, фуаш дохкара пхе шера заданеш.

Цхьабакъда, мела моттигаш хІанз а кІезига яц. Дукха я хІанз укх сахьата план кхоачаш ца еш йола предприятеш. ЛаьгІа карасрзаю проектни мощносташ. Дуккха совхозаши колхозаши лоархІаяц шура, дулх, баьцадаараш дохкара заданеех. Сатем боабеш ба цар продукци яккхарга дІабохийта сов беза мах. Сендухьа да цхьаьраша толамаш дахари вожаш тІехьайнсари?

Цхьайолча юххьанцарча партийни организацешка бокъонца йола партийни принципиальность тоъаш яц, моллагІча гІулакха тІа вале а хІара коммунистацарча гІулакхашка. ЧІоагтІа лоархІаме да, парте райкомаша цу деша къаьстта уйла тІаяхийтари юххьанцарча партийни организацей денал айдара тІехьа чакхдаха гІулакхаш могадари, лаьрхІар кхоачашдара хадданза тІахьожам лоаттабар.

ЦІаькха юха оттадергда вай хаттар: наха хьалхашка коммуниста сий сево доакх? Ший парторганизаце сийна хьалхара бехктокхам хеташ коммунист а ший хІара член хьалхара бехктокхаме парторганизаци а хиларо доакх! Бокъонца иштта шоай декхар кхета а деш бахаши къахьегаши бола республика коммунисташ накъабоагІа XIX отчетно-хоржамий конференцена. ДоагІар иштта хьадехаро — тешам лу КПСС XXVII съезда уж баха ма боагтІара накъагІоргхилара.

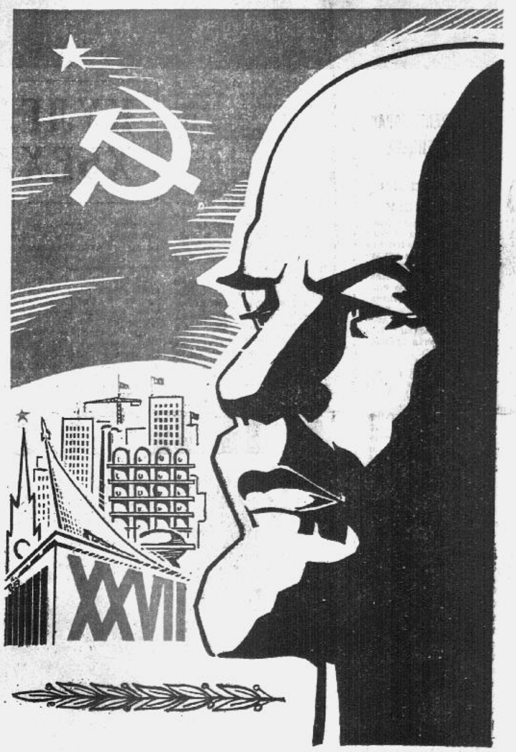

Хь. Осмиев

ПАРТЕГА

Бутув ша иллача адамий
дегашкахь,
Мел хозар кхаъ болаш,
доккха цІай Іа даьндаь,
Михо гІум хьеяьча яьссача
аренех
Беркатах тоаенна сомий беш
Іа яьндаь —

Еза хьо, еза хьо,
Еза хьо халкъашта,
Хьаькъала, денала.
Адамаш дезара
Массарел тІехйола

Сийдола тха Парти.

Іаламга дІакхоача маьлха из
йІовхал мо,
Массане дегашка хьа
йІовхал кхаьчандаь,
Хьамсарча цу нанас ший
бера ю йоакхо
Хьогара ца кхоачаш йоІ-воІ
ца дисандаь

ЗІамгача тІадамех из бокхха
форд санна,
Адамий дагарчох хьа вахар
латтандаь

Къамашта юкъера дог —
мерза доттагІал,
Хьайгара хьохкам пуш,
болатал чІоагІдаьндаь

Цхьанне а ца даьр деш,
сигала го тувса,
Советски кІанташта Іа
ткъамаш деннадаь,
Адамаш хьийгача сийрдача
кхоаненга
Дамман никъ боехаш
хьайоагІаш йоландаь —

Еза хьо, еза хьо,
Еза хьо халкъашта,
Хьаькъала, денала.
Адамаш дезара
Массарел тІехйола
Сийдола тха Парти.

КПСС XXVII СЪЕЗДА—ХЬИНАРЕЧА КЪАХЬЕГАМА 27 ДЕКАДА!

СовгІаташ—Даьхенна

КПСС XXVII съезда сийна баха ма боагтІара накъабахара яхь йоаржаяьча Назрановски района къахьегамхоша областной партийни конференци хьаеллаш тІехкхоачашъяьй 1985 шера пачхаьалкхенга хьайбай продукташ йохкара планаш.

Шера планагІа йохка йоагІар 6650 тонн йолаш шура ехкай 6910 тонн, дулх дІаденнад 1625 тонн, планагІа дохка доагІар 1550 тонн долаш, план 470 центнер йолаш тха дІаденнад 567 центнер. Карара шу чакхдалалехьа кхы тІа дукха хьайбай продукташ дІалургъя района къахьегамхоша.

Уж толамаш доахаз къаьстта дика къахьийгад «Назрановский», «40 лет Октября». «Маяк» совхозий хьайбаш леладераша. Царна юкъе яьржача социалистически яхье белгалбаьннаб дояркаш М. Темирханова, М. Сагова, Ц. Дзауровэ, З. Айдаева, З. Долгиева, М. Нальгиева, областной партконференце балха юкъе дакъалоацаш хургбола Д. Балхаева, З. Темирханова, кхыбараш.

Лоаццача юкъа хьайбай боахам дегІабоалабара 1982 шера КПСС райкома пленумо тІанийца комплексни программа чакхйоаккхаш ханал дукха хьалха кхоачашъяьй пачхаьалкхенга шура, дулх, тха дохкара цхьайтталагІча пятилетка планаш, лакхъяьй хьайбай продуктивность. Укх тІеххьарча шин шера хІара кхоабача Іаттагара 313 килограмм шура дукхагІа яьккхай. ИттлагІча пятилеткаца нийсдича дукха дукхагІа да хІанз фермашка кхоаба доахан, жа. Иштта дика толам баьккхаб лаьтта леладераша а. Пачхаьалкхенга ялат, коартолаш, сом, баьцадаараш дохкара цхьайтталагІча пятилетка планаш диъ шера кхоачашъяьй цар. Пятилетка планал совгІа дІаденнад ялат 21630 тонн, коартолаш — 5066 тонн, шекара свеклаш — 15895 тонн, баьцадаараш — 770 тонн, сом — 560 тонн. ИттлагІча пятилеткаца нийсйинча хьажкІаш шозза дукхагІа яьхай, шекара свеклаш — 31,7 процент, коартолаш — 29,8 процент.

Уж продукташ йоахачеи пачхаьалкхенга йохкачеи хьинар ца кходеш къахьийгад механизатораша Б. Кодзоева, Ю. Гелисханова, О. Нальгиева, М.-Г. Бекова, Хь. Хачубарова, С. Бузурганова, Хь. Евлоева, І. Угурчиева, В. Баркинхоева, А. Муцольгова, кхы дукхача болхлоша, звеньевойша, бригадираша.

ШийтталагІча пятилетка хьалхарча шера юртбоахама продукташ дукхагІа яхара, йохкара, мехка Кхачан программа дІахьоча ма могга доккхагІа дакъа юкъедахьара цІенхаштта къахьегаш я тракторно - кхаш леладу бригадаш, фермай коллективаш, беррига района къахьегамхой.

• • •

Мехка Кхачан программа кхоачашъеча ма хулла доккхагІа дакъа юкъедахьа гІерташ къахьег тха хьайбаш леладераша укх пятилетке. ХІаьта дика толамаш а доах. Даьхенна шура йохкара пхе шера план диъ шераи ийс беттаи кхоачашйир. ЦхьоалагІа октябрь хьатІакхоачаш 7330 тонн дІаслар из пачхаьалкхенна, пятилетка план 7210 тонн йолаш.

Геттара дика лоархІабу укх шерарча декхарех а. Шера план 2280 килограмм йолаш, хІанзле 2400 килограмм гаргга шура яьккхай хІара кхоабача Іаттагара.

Уж толамаш даха къаьстта доккха новкъостал дир тха сий долча доаркаша: Фаргиева Золовбана, Хашакиева Хьавас, Хашагульгова Любас, Асхабова Лайлас, Мишиева Яхас, скотникаша Улесов Ивана, Терехин Михаила, кхычар. Шоай пятилеткаш кхаь шераи ах шераи кхоачашъяьй царех хІаране.

КПСС Программа кердача редакце. Устава де могадеча хувцамий. Керттерча достамий проекташ ювцача хьинаре дакъа лоац тха колхозхоша. Цу лоархІамеча партийни документаша чІоагтІа хьинар айдаьд цар. Ер шу чакхдалалехьа пятилетка планал дукхагІа кхо бІаь тонн шура йохка лаьрхІад тха хьайбаш леладераша. Из совгІат оаха кийчду КПСС XXVII съезда сийна.

Л. ЯСИНЕЦКАЯ,
Сунженски района ЦІеча Эскара цІерагІча колхоза председатель.

М. С. ГОРБАЧЕВА КАН СЕН САНАЦА ХИННА БЕСЕДА

25 декабре КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева вІашагІкхетар хилар официальни доттагІала визитаца Советски Союзе венача ТПК ЦК Политбюро членаца, КНДР Административни совета Премьераца Кан Сен Санаца.

Безаме, новкъосташха долча хьалашка чакхъяьнна беседа йолча хана раьза хинна белгалдаьккхад советско-корейски отношенеш массе оагІорахьара дина дегІаухаш, цхьана леладу гІулакхаш ТПК ЦК Генеральни секретарь, КНДР Президент Ким Ир Сен 1984 шера визитаца СССР-е венача хана яьча вІадашка хьежжа кІоаргде гІерташ КПСС-и ТПК-ан хилар.

М. С. Горбачевеи Кан Сен Санеи дика мах бир СССР-ан КНДР-ан юкъе вІаштІехьдаьннача экономически бувзамий боарама, хьакхайкадир дІахо уж шерде шоаш раьза хилар.

Дунен халкъашта юкъерча дуккхача актуальни проблемаех шоашта хетараш дІахьа дувцача хана Кан Сен Сана белгалдаьккхар, сихдаь хьадеш латта герзаш юхасоцаде, ядерни тІема кхерам дІабаккха лаьрхІа машар безаш йола Советски Союза инициативаш корейски халкъо шерра хьаллоацаш хилар. М. С. Горбачева лаккха мах бир Корейски ахгІайрен тІа машари кхерамзлеи хилийтара тІадерзадаь КНДР-олерраПа чакхдоахача гІулакхий.

(ТАСС).

ХРОНИКА

Аэрофлота моттигерча цхьан наькъагІа рейс еш хинна АН-24 яха самолет цу тІа хиннача зуламхочо герза тІа а увттадеш низ бар бахьан долаш ший наькъа тІара а яьнна Іоханза ца йоалаш Іохайнай Китайски Халкъа Республика къулбаседа - малхбоалехьа. Цу ІулакхацА дувзаденна китайски оагІоно къахьийгад самолет хьалахара а пассажираши экипажи сихагІа даьхенах кхетийтара а.

Цу хьалашка КНР Іаьдалаша дикача лоалахой гІулакх шоашкара гойтарах советски оагІоно баркал аьннад.

(ТАСС).

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

СССР Министрий Совето соцам баьб салоІаш дола ди 1985 шера 29 декабрерча кІиранденгара 31 декабрерча шинарча денга даккха.

ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕ ДЕЛЕГАТАШ

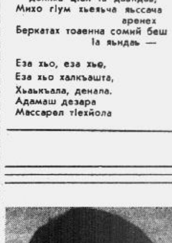

Б. Г. КОДЗОЕВ,
«40 лет Октября» яхача совхоза хьажкІаш кхееча звено кулгалхо.

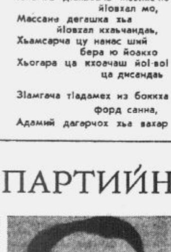

И. Г. НИКИШИН,
ЧИУС-а чуйоагІача СМУ-4 малярий бригадир.

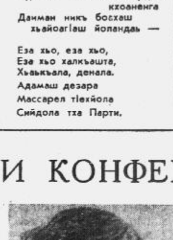

М. Т. ТОХОВ,
«Назрановский» совхоза слесарь-моторист.

В. Н. ПШЕНИЧНАЯ,
«Малгобекнефть» НГДУ № 3 йолча цеха машиниста гІонча.

Ш. ДЖАНХОТОВА,
Производственни текстильно-галантерейни объединене закройни цеха йоккхагІйола мастер.

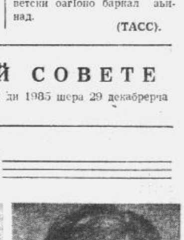

М. А. БАЛАЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ керттера инженер.

КОММУНИСТ-ПАРТЕ

Конференце делегаташа дувц

ВИЗЗА ДА ХИЛА!

ТАХАН, КПСС XXVII съезд гаргагIертача деношка, хIара коммуниста хьалхашка дукха хаттараш латт: малагIча совгIаташца, гIулакхашца, накъавода со парте форума, малагIа таронаш йитай пайда ца эцеш, малагIа кхоачамбоацараш дисад ца зувш, тоа ца деш.

КПСС Устава де могадеча хувцамий проекто коммунист декхарийла ву гонахьарчарна масал гойташ а Даьхен рузкъа совдоаккхаш а къахьега. Цу тайпара нах дукха ба аз болх беча «Оргтехника» яхача производственни объединене. Масала, бригадир А. Ф. Дорофеев. Цо кулгалдеча электрофотографически аппараташ хьаеча участко арахец 120 оатхал. Цхьан къахьегама коллектива бубалар тамаш йолаш дукха болх ба из. ХIаьта а участка коммунисташа вIашагIа а кхийтта, собране дийцар кердача пятилетке каьхат хедадеш йолча машинашта лаьрхIа кхы а 80 оатхал хьае, царех дукхагIьяраш пластмассах а йолаш. Кастта тикашкара эца йиш хургья «Эрсий салте» яхача шарикови ручкай набор. Из а укхаза хьаеш я.

Пятилетка дIайолалуш къахьегама овсарле 40 процент лакхъе аьнна дош деннадар Н. К. Евсеевас кулгалдеш йолча прессовщиккий бригада болхлоша. Стахановски болама 50 шу дузача деношка шоаш аьннар кхоачаш а дир. ДIадахача пхе шера керда ворхI технологически процесс караерзаьй, кулг-кара ду балхаш 4,5 процент кIезигдаьд. Из деррига даьд чурча тароний чотагIа!

Цехе а участке а хиннача а хулаш латтача а хувцамаша тешал ду производственни а къахьегама а дисциплина чIоагIъеннилга, болхлой сакхетам айбеннилга. Лира къовсам лоаттабу коммунисташа брак арахецарашца, шоаш де дезар кхычар дар дог доахаш юстарабела гIертарашца, цхьацца бахьанаш а доахаш, балха тIера бувларашца.

Доккха зулам да — малар... Менна а волаш балха вар шозза доккхагIа зулам да. Из кхетадаьдац слесара С. П. Игитова. — «кеп» а яь балха венав из. Наггахьча сага мара гуча ца доалаш, къайладаха таргIуш дар ма! Цхьабакъда, коммунисташа В. В. Гусятникова, А. Ф. Дорофеева собране дийцар Игитов санна болчар коллектива сий доаделга. Лочкъадамзар цар шоай цехера гIалат — массанена хозаш дIааьлар.

Формализм йоацача болх дикагIа дIабода. Кулга тIаьръюкъе мо гуш хила деза коллектива балхаца нийсадар а новкъарле ер а. Ираз долаш ва аьнна хет сона ше дер, дика даь дале а, кхы а дикагIа де гIертар, долаш долчох кхоачам ца беш кердадар лехар.

Цхьа масал доаладергда аз. Тха цехе хьаеча электрофотографически аппараташта дукха тока саьрг эш. Вайна массанена а дика хов, бесаш дола металлаш деза долга. Дика изоляци йола биъ саьрг бода мотора тIа. Корпуса арахьа гIолла долх уж. Фу дар-хьогI чухьнахьа даьхача? Цкъа-дале, ток теха саг а лозавергвац, шозлагIа-дале, хIара саьргах 20 сантиметр сов а йоал. Пхи аппарат хьайича — йиъ метр! ЯхлагIьяр — кхоьча материалий чотагIа.

Парте хIара коммунистагара дIадех ше болх беш йолча моттиге визза да хилар, инициатива йолаш хилар новкъостий дог ураоттадеш къахьегар. Из иштта хуле, хозагIа а дикагIа а хургда вай вахар.

> **Парте член декхарийла ва:**
>
> Къахьегамца цIенача дегтIара, творчески гIулакхаш леладарца, дика вIаштIехьаваьннеи дисциплина йолаши хиларца масал гойташ хила, социалистически доалахье — советски общественни строя экономически лард лораен ебаен.
>
> (КПСС Устава де могадеча хувцамий проекта тIара).

А. ЗАЙЦЕВ,
мастер.

ХЬАН ДЕРГДА ИЗ?

ИРАЗ долаш саг ва со. Ханна къона вале а, коллективо тешам а бенна, СССР Лакхехьарча Совета депутатал ла хержав. Массехказза цун сессей балха юкъе дакъа лоацаш цIи хезача нахаца: академикашца, Iилманхошца, министрашца цхьана къестадаьд мехка вахаре тайп-тайпара лоархIаме дешаш.

Завода коллективана нийсаникъ хьехаш, производстве хьалха латташ хьавоагIа тха депутатски группана чувоагIача 17 сагах хIаравар. Даггара тхо тохаделча а тIехьакхе магац тхона Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Котиев Ахьмада, уллуварчарна масал телаш къахьег горсовета депутаташа М. Эсмурзиева, А. Орцхановас, М. Инаркиева, Ю. Сергеева, райсовета депутата Н. Султыговас, дуккхача кхычар. ХIаьта уж берригаш а мугIарера болхлой ба. Масса долчох дог лазаш, шоашта тIабилла мухь, мел беза а бехктокхаме из хиларах, дIабахьа гIерташ цар къахьегарах лоархI уж наха.

Цхьанна а капиталистически мехка хила йиш йоаца хIама да из. Долче, вайх хIаравар декхарийла ва шийна тIадилла моллагIа декхар цIена кхоачашде, дикагIа болх бе, халкъа рузкъа лораде а дебаде а.

Каст-каста уйла ю аз: фу де деза хьогI из хIара сага оамал а хинна дIаоттара? Сона хетачох, эггара хьалха де дезар фуд аьлча, из да вайна юкъе лела жуккаргаш, прогулаши браки ераш, спекуляци лелаераш, атта баха безам бараш цIенхаштта юхатохар. Хетаргахьа, хьатIакхаьчай хьанаькха шийга хоза аьлча гIалат кхы нийсдолийтаргдац, яхаш бехке волчоа гешт де йиш йоаца ха. Цу гIулакха юстара латта йиш яц цхьаккха а. Административни взысканел кIезигагIа низ болаш дац аьнна хет сона уллуврча новкъосташа духхьала дIаоалар, боаккхаш бола бехк. Сан сан фу гIулакх да из де, яхаш тIехьашка а ца дуалаш, доагIар гуччахьа дIаоале, тоаваланза варгвец вIалла а эхь хеташ вола саг...

Хала хете а, тха коллективе а нийслу цу тайпара нах. Дикка ха яьккхар Бештоев Мухьмадеи Цуров Хьамидеи шоашка яхар кхетаде ца тугаш, малара тIехьбаьнна лелаш. ХIама хургдоацилга кхетадича ЛТП дарба дайта хьожавир уж шакхе а. Дукха моттигаш нийслу нах ханнахьа балха хьа ца ухаш, хIаман хьурмат ца деш, брак еш. Иззамо цхьа мотгиг йитаяц оаха теркал ца еш. ГIалат баьнараштa бекк бу, цехашкарча экранаш тIа хьалтох цар цIераш. Иштта, дукха ха йоацаш брак яьяр № 43 йолча цехе штамповщицас Имагожева Любаси токара Пугоева Маремеи. Из а ца дувцаш дитанзар.

> **Парте член декхарийла ва:**
>
> Мехка общественни вахаре, паччахьалкхени общественнии гIулакхашта управлении еча хьинаре дакъа лаца, граждански декхар кхоачашдара образец хила, халкъа социалистически самоуправлени тIехь - тIехьа йиззагIа чакхъяхара хьинаре гIо де.
>
> (КПСС Устава де могадеча хувцамий проекта тIара).

Т. ХАЛГУЕВ,
«Электроинструмент» завода слесарь-инструментальщик, СССР Лакхехьарча Совета депутат.

ХАНО ДIАДЕХАР

УКХ тIеххьарча хана бокъалгахьа дала доладеннад тха фабрика гIулакхаш. Парте XXVII съезда а XIX областной конференце а сийна яхь йоаржаяьча коллективо кхоачашъяьй 11 бетта план. Бакъда, тха болх кхы а дикагIа леларгбар цхьадолча хIамаша новкъарле ца йоре.

Тхо долча къахьегарех дукхагIбараш кхалнах, къаьстта мехкарий ба. Къайла сенна кхухьаргда из, царна юкъе дукха ба ширача замах юхедисача, ийрчача гIулакхех мукъабовланза бараш. Из чIоагIа IаткЪ тха балха. Масала, нагахьа бутт дIабодац тха фабрикера йоI маьре ца йодаш. Советски законодательства кхо ди мукъа лу цу тайпарча сага. Цхьабакъда, хьоалчагIа чакхдаьнначул тIехьагIа наггахьа яр маьре ханнахьа араялац балха. Маьре яхар а во дена цIагIа Iийнар а йоаггIача хана балха хьа ца бахкара дукхагIча даькъе бехке ба «дай Iаьдалагiа» баха цар дай-новной. Наха бехк бракххаргба керда нускал «хьеьший а дIакъасталехьа» балха дахийтача, оал цар. ХIаьбалха дахийтача, оал цар. ТIаккха цхьан шин бетта балха хьа ца вар, царна хетачох, сел доккха гIалат а дац. ХIаьта берригаа швеяш коллективни подрядагIа къахьегаш хилар дIалаьрхIача, цо доккха зе ду из юкъейоагIача бригадана, цеха.

Уж санна моттигаш ца нийсъялийтара эггара чIоагIагIа эшар фуд аьлча, из да ширдаьннача гIулакхашца лоаттабу къовсам чIоагIбар.

КIезига бац тха коллективе динца тIехъяьнна уйлаш яраш а. Цхьайолча участкашка магнитофонашца йоаха назмаш, зикараш хаза йиш я. Шоай балха моттигашка... ламазаш ду боккхагIболча кхалнаха. Цо хьахьокх наха атеистически кхетам балара болх оаха ледара белга, цу хьакъехьа партийни а комсомольски а организацей влияни эсала йолга. Из бакъдеш деций фабрике къахьегача 620 сагах 147 комсомолец мара ца хилар!

Халахете а, нийслу куташ ераш а. Доккха зе ду цар фабрикана а шоашта уллув болх беча наха а. Масала, дукха ха йоацщаш лочкъаь хIамаш а нийца чуйодаш гучаьннай цхьоалагIча конвейера болхло Эсмурзиева Марет. Из бахьан долаш бIарчча бригада 1200 сом премий йоацаш йисар. Ишта дакх шийна сома пайда бе а ена, новкъосташта доккха зе даьча Эсмурзиевас даьр. Цо санна «пайда» баьб къоал деш гучаваьннача кхы тхъаь саго а.

Лакхе дийцараш санна дола ийрча, вай вахарца товш доаца гIулакхаш дIадахара лира къовсам лоаттабе декхарийла ба коммунисташ, комсомольцаш. Собранешка шаьра хабараш дувцарах хIама хургдолаш дац гIулакх. Наха атеистически, идейно-нравственни кхетам балара хIара денна яхар санна йоакхо е еза, цахаддаш цу балха эффективни формаш а лехаш. Къаьнадар, ширдаьннар дIададаргдац цун овла хоадабергбола, наха къоабалдаь тIаэцаргдола кердадар дукхал ца даьккхача. Из дIадех хано.

> **Парте член декхарийла ва:**
>
> ...Миччa бесса йийнна а гучаювлача буржуазни идеологе, частнособственнически психологе белгалокашца, дин харц уйлашца, социалистически вахара хьисапа хийра долча кхыча хетарашцеи оамалашцеи ховдамболлаш къовсам лоаттабе.
>
> (КПСС Устава де могадеча хувцамий проекта тIара).

Д. ДЕРСИГОВА.
Назрановски трикотажни фабрика швея-мотористка.

КОНФЕРЕНЦЕГАРА КОНФЕРЕНЦЕГА

●

Цифраши факташи

Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьттахоща ханал хьалха кхоачашйир мехкдаьттеи гази аккхара цхьайтталагIча пятилетка план. Укх тIеххьарча шин шера планал совгIа цар Даьхенна лургда 255 эзар тоннал чухьнахьа доацаш мехкдаьттеи 130 миллион совгIа кубически метр гази.

* * *

Машинашъечен металлообработкен шин шера дукха хIама ца эшшаш 12 процент тIакхийттай продукци. Цу юкъа дикка дукхагIа арахеца доладаьд промышленни продукце цхьадола тайпаш. 1985 шера хьаеш йола цемент 1983 шера хьаяьчунца нийсйича хул 126 процент, аьшкабетона конструкцеши оатхалаши — 109 процент, консерваш — 112 процент, макаронни изделеш — 121 процент.

* * *

Республика халкъа боахама дерригача доакъошка технически прогресс яра дукха балхаш даьд. Кердача техникахи прогрессивни технологехи йола ши эзар совгIа мероприяти юкъейоалаяьй промышленносте, 322 кердача тайпаех йола машинаш, оборудовани, аппараташ, прибораш, халкъа эша товараш арахеца доладаьд. ХIанз болх беш я 400 совгIа механизированни поточни лини, программин управлени йола 100 совгIа оборудовани. «Красный молот» заводе, «Оргтехника» яхача объединене юкъейоалаяьй промышленни роботаш.

* * *

Халкъа боахама дерригa доакъош дегIакхувлара, социально-культурни гIишлош хьалъяра республике шин шера пайда ийцаб 825 миллион совгIа сома маьха йолча капитальни вложенеех. уж дикка дукхагIа хул пятилетка хьалхарча шин шера хиннарел. Цу юкъа агропромышленни комплексе дIаяхийтай 300 миллион совгIа сома маьха паччахьалкхени колхознии средстваш.

* * *

Агропром дегIайоалаеча а дика толамаш даьхад. ДукхагIа хулаш латт кхашкара чудахьа ялат. дукхагIа хиннай еррига чуэцаш йола юртбоахама культураш, доккхий толамаш даьхад хьайбай боахаме а. Фермай продукци паччахьалкхенга йохкара шин шера план тIеххкхоачашъяьй. Цу юкъа доахани коа тIара оалхазараши дохкар 5 процент дукхагIа хиннад, шура — 6 процент, фуаш — 3 процент, тха — 4 процент.

КУЛГАЛХО А ХЬЕХАМЧА А

Репортаж

— Ши бутт гаргга ха я «Электроприбор» яхача заводера Букреев Николай Алексеевича кулгалду слесарий - сборщикий бригада шийтталагIча пятилетка чотах болх беш йола, — аьлар парткома секретара заместитела В. П. Прокоповас.— КПСС XXVII съезда толамца накъадахара яьржача социалистически яхье хьалхалатташ хьайоагIа из интернациональни коллектив.

Сийрда а цIена а я пхелагIча цехе. Хьаеш латтача копировальни машинашта юхе хьувз болхлой.

— Мичахьа ва бригадир Букреев? — хетт аз сайгахьа хьавийрзача зIамсагага.

— ХIанз хьава везаш ва из. — йоах болхлочо. — Со цун бригадацара ва.

Букреев хьавоагIача юкъа цхьацца-шишша дувцаш латт тхо шиъ. Болхлочун цIи Урузбиев Султан я. Дукха ха яц из пхелагIча цехе вола. ХIанзале а массехк професси караерзаяьй цо. Доккхал деш бувц Султана ший хьехамчаш, къахьегама ветеранаш Х. Гафарови, А. Аятови, къаьстта бригадир Н. Букреевн.

Кастта гучавоал бригадир. Сога моаршал а хаьтте, раьза волаш бIарахьож из Урузбиева беча балха. Къона болхло мотор дIаоттабеш воалл.

— Са бригаде 11 саг ва, — йоах цо, — ДукхагIбараш комсомольцаш а болаш. БоккхагIчарна нийсса къахьегаш ба А. Шевцов, Е. Попов, В. Силеров.

Механически гайкаш хьувзаеш дола дIоагIа хьахьокх сога Букреева. ХIанз гайкаш кулгашца хьувзае езац. Массарел халагIа хинна из болх геттара аттача баьннаб.

— Хьалха тхона хьаухийташ хинна 620-К-3 яхача копировальни машина оатхалаш металлически яр. Хала дар царна буроца Iургащ дака. Дукха ха йоври цу гIуланха. Кердаяраш пластмассови я, — йоах Николай Алексеевича. — Iилма-технически прогресс сихха дегIаяра тешал деш да уж хувцамаш.

ХIара шийца болх беча сагах ала дика дешаш кораласагIа бригадира. Ший цIагIарча дезалга санна бIарг лохк цо керда хьайицача къонача болхлошка, чоалхане дола вахара Iилма хьех царна. «Сатем боаца саг» оал заводе коммунистах Н. А. Букреевах.

СУРТА ТIА: Н. Букреев (аьрдехьара кхоалагIвар) бригада членашца къамаьл деш ва.

СИЙ ДОЛА ЦIИ

Измайлов Султан. Кхоана дIайолалу Нохч - ГIалгIай областной партийни конференци. ДIадахача пхе шера республика вахаре хинна хувцамаш, КПСС XXVII съезда накъаболхаш къахьегамхоша даьха толамаш дувцаргда цун делегаташа. Иштта теркам тIа ца бохийташ дутаргдац юртбоахаме а промышленносте а динза дисараш, кхоачамбоацараш. Доккхий декхараш белгалдаьхад парте КПСС Программа кердача редакце, КПСС Устава де могадеча хувцамий. Керттерча лостамий проекташ тIа. ХIанз уж лоархIаме документаш Iомадеш а дувцаш а да. Iилма-технически прогресс сихъяр, халкъа хьал-таро дIахотоаяр, дунеи тIа машар чIоагIбар — парте экономически а социальни а стратеги.

БИОГРАФЕЦАРА МУГIАРАШ:

Измайлов Султан. Ваьв 1904 шера гIалгIай ахархочун дезале. Кхелета зIамсаг волаш Советий Iаьдал бахьан долаш Къулбаседа Кавказе лаьттача тIема юкъе дакъа лаьцад. Мехкдаьттеи гази лохаш Дылым-Миатлы яхача моттиге буруа тохара бригаде дIабоалабеннаб къахьегама никъ. Ростов-на-Дону яхача гроде институт йистеьнккхача, Грознерча мехкдаьтта промышленносте бехктокхаме балхаш даьд. Сийлахь - боккха Даймехка тIом болча шерашка цIеча Эскаре эпсар волаш оборонни промышленносте къахьийгад. ТIом чакхбаьлча а Юкъерча Азе мехкдаьттеи гази лохаш, тайп - тайпара промышленни предприятеш хьальеча керттера инженер волаш болх баьб. Ставрополь—Москва яха газепровод юллача керттера инженер волаш къахьийгад. ХIаьта тIеххьарча, пенсе ваххалца долча шерашка Нохч-ГIалгIай Совнархоза мехкдаьттеи гази чакхйоаккхача управлене начальника заместитель хиннав.

Аушев Хьаж-Мурад. Нийса ях Iа. Парте шийна а халкъа а хьалхашка оттадаь декхараш доккхал дайташ да. ХIара сага хьинар коммунистически кхоане гаргайоалаяра тIадерзаду цо. Из кхета а деш, аз а тха заводерча къонача коммуниста-ша а еррига уйла тIаяхийта деш парте уж документаш. Сай дег чу латтача дуккхача хаттарашта жоп корадаьд сона цар тIара.

БИОГРАФЕЦАРА МУГIАРАШ:

Аушев Хьаж-Мурад. Ваьв 1950 шера Карагандински области Шанай яхача станце. СурхотIара юкъера школа йистеяьнккхача, эскаре гIуланх деш хиннав. Ялх шера «Красный молот» яхача заводе болх баьб. Укх тIеххьарча ялх шера «Автоспецоборудование» яхача заводе литейни цеха формовщик ва. Партстаж — ах шу.

Укх деношка «Сердало» газета редакце вIашагIкхийтар парте, тIема, къахьегама ветеран Измайлов Шахбулата Султани «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода литейни цеха формовщик къона коммунист Аушев Хьаж-Мурадии. Царна юкъе хиннача къамаьла непатох газето.

Измайлов Султан. Тахана-ра парте политика Iилма-технически прогресс сихъяра, халкъа боахама интенсификаци яра тIаерзаяь я. Из Iалаьмате бакъахьа а да. Къахьегамхошта йоккха паргIато хургья кулгашца хьаду балхаш кIезигделча. Тахан мо, дагайоагIа сона тхъаь иттлагIча шерашка хинна бурув тохара установкаш. Деррига а кулгашца де дезар. Доккха дIоагIа бе а делле. го тувсаш из кхестадора. Из болх беча сагах «тартальщик» оалар. Дылымера Миатлы никъ буллаш берриrа болх белашцеи дагаращцеи бир. ХIанз мала тешаргва цривзткъеи итт километр дIоахал дола никъ вордашца, вордингашца, галешца, талсашца жагIа хьагIакхухьаш биллаб аьлча? Хьун чу гIолла чакхбоалар из. ХIара га гонахьара оахкаш, овлаш тедаш бухъяккха езар.

Аушев Хьаж-Мурад. КПСС Программа кердача редакце проекта шоллагIа раздел «Парте экономически стратеги» яхаш я. Айхха ювзаенна я из Iилма-технически прогресс сихха дегIаярца. Аз болх беча литейни цеха коллективо тайп-тайпарча прессаштеи цIарацIураштеи лаьрхIача оатхалашта формовка а еш, кхыча заводашка дIаухийт. Укх шера заказчикашца яь хинна договор биъ бутт хьалха кхоачашъяьй оаха. Атта хьахилазар уж толамаш. ХIанз а дукха да цехе кулг-кара де деза балхаш. Масала, формовочни маркхал кийчбеча хана цуна юкъе дукха металлически отходаш нийслу. Из хургдацар нагахьа санна тха цехе магнитни сепаратор яларе. ХIанз уж отходаш кулгашца хьагулъе езаш хул. Из гIулакх деш ши саг латт. Мел дика хургдар уж ши болхло кхыдола балхаш де мукъа валаре!

Измайлов Султан. Йоазонхочо Полевой Бориса язду: «Советски сага дулургдоацащ цхьаккха а дац». Бакъда из Турксиб, Каракумски канал, Магнитка, Днепрогэс — массагIа я уж советски наьха къахьегама сийле ювца объекташ. КагIийча наьха энтузиазмо, хьинаро хьакхеллай уж. Хьалхара пятилеткаш! ЦIаккха дагардаргдац сона цу ханара турпала гIулакхаш. Стаханова рекорд ювцар массанахьа. цо санна болх бе гIертар берригаш а. ХIанзарча кагийча нахах мехкараштеи халахетар де лац сона, цхьабакъда, цу хана хинна романтика таханарча денца кIезига я.

Аушев Хьаж-Мурад. Нийса хургдий - хьогI иштта аьлча? Тахан а шортта ба стахановски хьисапе болх бераш. Тха коллективе къахьегаш ба, масала, Долгиев Мовлат-Гири, Михтахов Марат, кхыбараш. Цхьа ди дIадахийтац цар сменни нормаш тIеххкхоачаш ца еш, «Сатем боаца нах» оал царех заводчанаша. Сона уллув ба Байкало-Амурски магистраль еча, тайп-тайпара газа а мехкдаьтта а линеш йохкача. СибарегIен рузкъа карадерзадеча дуккхача шерашка болх баь цIабаьхка нах. Бакъда, болаш ба «дIаьха сом» даккхара еррига шоай уйла тIаерзаяь. общественна пайда ца луш баха гIертараш а. Цар атта вахар лех.

Измайлов Султан. «Аз ца дича, малав из де дезар?» — иштта хила еза хIара коммуниста вахара позици, нравственни принцип. ТIаккха мара вIашIехьдаргдац цар нах шоашта тIехьабаха, кердача декхараша дIадехараш ка хьежка хила.

Цхьаккха гешт де мегаргдац брах йола продукци арахецараш. малараш мелашта, загнаш телхадераш-та. Халахете а, кIезига бац шоашта «йIаьйха» хилча, кхычарна шийла хиннай аьнна сагота боацараш. Шоай квартираш, цIеноши музеяш санна мебелахи поарталахи хьалйизай цар. Со къона волча хана цу тайпара нах наггахьа мара нийслацар. Хьадоаккхачунца яцар дукхагIчар уйла, хьадечунца яр. Се парте волча дуккхача шерашка цхьа хIама кхетадаьд аз дика: коммуниста цIи сий долаш лелае еза!

Аушев Хьаж-Мурад. Бакъ лув хьо. Коммуниста бехктокхам лакхбар, масса хIаман бала кхоачаш из хилар, вай вахара нормаш телхаерашца, халагIдар кхычоа дIатIадилла, шаьрача хабарашца кIалхарбувла гIертарашца машар боацаш хилар — иштта да хано дIадехар. Шийна болча аьттонна, зIамига даь а харцахьа хIама даьр, саго из ца зе мега аьнна дагадехар — ахка бодача наькъа тIа ваьнна хиларах шеко яц. ХIаране, къаьстта а коммуниста, денал хила деза шийгара доагIар, цхьаккха езабезам ца беш хьадеха. ТIаккха мара даргдац цун сий.

Къамаьл дIаяздаьр
М. КАРТОЕВ.

ДЕНАЛ ДОЛА БIУХО

Конференце делегаташа дувц

МАССАНЕНА ДОАГIАШ ДА

Парте член декхарийла ва:

Коммунистически морала боарамаш геттара нийса леладе, социализма дулхах-цIех йола социальни нийсхон принцип чIоагIъе, шийчарел лакхагIа общественни хьашташ лоаттаде, нахаца эздели гIулакхи леладе, цер терко а уйла а е, къахьегамхоша яхачунгеи царна эшарашкен шийн ханнахьа хьажа, партенен халкъан хьалхашка бакълувш а тешаме а хила.

(КПСС Устава де могадеча хувцамий проекта тIара).

Кхо шу хьалха, Къулбаседа Кавказски горнометаллургически институт яьккхача, «Красный молот» яхача заводе балха вера со.

Безаме тIаьйцар чон лоаладеча цхьоалагIча цеха коллективо. Юкхьанца дукха халонаш нийсъелар, бакъда, боккхагIа болча новкъосташа гIо дарах дукха ха ялалехьа практически балхах кхета ваьлар. Цу шера цехе чIоагIа хала хьал эттадар. Кхоачашъяцар производственни план. Цу гIулакха оарцагIъяьлар партийни профсоюзни организацеш, хьалхалетта болхлой. Кастта бокъалгахьа деьлар гIулакх. 1984 шера 25 декабря цхьайтталагIча пятилетка диъ шера план кхоачашъярах рапорт делар оаха.

Цу шера яьча кийчоно йиш хилийтар ерригача пятилетка задани укх шера ноябрь бетта кхоачашъе. 1985 шера цеха экономически эксперимент чакхйоаккхаш хилар, цудухьа ерригача коллектива дукха къахьга дийзар болх эргабоаккхаш. Къаьстта хала хилар из цеха начальника Н. Мирзоевна, цехкома председателА А. Бавина. Цеха партбюро секретарь хиларга хьежжа сайгара доагIар дир аз а.

КарагIдаьннараш-м дукха да, уж тхогара дIадаха саг валац. Бакъда, новкъа да цхьаька, хIана нийслу тахен а тIехьа вайна юкъе кхычарна нийсса къахьега безам боацараш, прогулаш ераш, балха хана корта бохабу малараш мелараш? Массанена а цаI ецай «ХIаранегара хьинарга хьежжа, хIаранена къахьегарга хьежжа» яха дегIаенача социализма принцип!

Халахете а, тха коллектива юкъе болаш ба къахьегама дисциплина телхаеш бола нах: заливальщик Н. Беленин, завальщик В. Петренко, заточник Ш. Газиханов, завальщик Бетризов, слесарь Ю. Боков. Къахьегара тIера беца а, алапи хьаэцача дийнахьа кассана уллув эггара хьалхарчарца бIаргаго йиш я уж. ЧIоагIа раьза боацаш хул къахьегарга хьежжа мара шоашта алапи ца делча.

Дукха ха йоаццаш са къамаьл хилар цхьан соца деша ваьгIача новкъостаца. Дахар денар дувцаш, цо аьлар, институт яьккхача гIоне балхах пIелг а техабац ше, бакъда шортта тIадувха, даа мала да шийга а дезалга а, аьнна. Со цецваьлар из цун мишта вIашаттIехьдоал ца ховш. ХIаьта укхаза цецвала везаш хиннавац ар. Безар еш хиннавар из. Кастта машина эца безам болаш ва ше, яхаш, курлаш йора. Со хьагац цунгарча рузкъах. Сона чIоагIа къахет цох. Хета а доагIа, хIана аьлча, са хиннача новкъоста леьцар сага сий доаду никъ ба. Мел деза хул шийн кулгашца къахьийга даьккха хIара сом!

Дуккхача нахах латташ, барт бола коллектив я тха цехера яр. СацIораш яха безам бар наьха хьаштеш шоайчарел лакхагIа хеташ, нахаца эздели гIулакхи леладеш болча коммунистий. Уж ба мастер Калиханов, слесарь Давыденко, бригадир Смолин, мастер Нестеров, заливщик Сатуев, кхыбараш. Цу наха хан дии ца къовсаш цехе кхетама болх бара, керда толамаш дахара коллектив оарцагIйоах.

Р. МАЛЬСАГОВ.
«Красный молот» завода цхьоалагIча цеха воккхагIвола мастер, партбюро секретарь.

ДАЬХЕ ЕЗА IОМАБУ

Парте член декхарийла ва:

Пролетарски, социалистически интернационализман советски патриотизман идеяш лерргаIа къахьегачи адамашта юкъенхахьа, национализман шовинизман белгалонашца къовсам лоаттабе, СССР халкъий доттагIал, социализма мехкашцара, дерригача дуйен тIарча пролетарешцарен къахьегамхошцарен вежарашха дола бувзамаш чIоагIдара хьинаре гIо де.

(КПСС Устава де могадеча хувцамий проекта тIара).

ТIеххьарча пхе шера тха училище дийша ваьннав 2700 саг. Царех алхха дика специалисташ барах кхоачамбаь ца Iеш, кагирхой оаха Iомабу. Даьхе дукхаеза, бокъонца бола интернационалисташ хила, националистически уйлаш йоацаш а заманца тарлуш мел доацачунца машар боацаш а хила.

Училища педколлективе кIезига бац кхуваш йоагIача тIехьенна коммунистически кхетам мишта бала беза ховш бараш. Царех я йоккхагIйола мастер, Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни мастер М. Горбакова, хьехархойи мастераши коммунистически къахьегама ударникаш Л. Машкова, Н. Гурова, В. Куликова, В. Чаплыгина, кхыбараш.

Кагирхошта патриотически а интернациональни а кхетам балара доккха новкъостал ду «Поиск» яхача клубо, КИД-о. Дуйха ха йоаццаш ВЛКСМ комитета инициативагIа кийчъйолаьй Нохч-ГIалгIайчен историе музей.

Мастера З. Вагаенкос кулгалдеча 8-ча группа гулъаьй училища выпускниках, ший интернациональни декхар кхоачашдеш са дIаденнача Хачукаев Сулейманах йола материалаш.

Дай революционни, тIема, къахьегама традицешца къонабараш хьалхехбара гIо ду цу музеерча гражданскм, Сийлахь-боккхача Даймехка тIемех дувцаш йолча, «Ленини вай мохки» яхача уголокаша, училища истори довзийтача альбомо.

Оаха къаьстта теркам тIабохийт дешархошта атеистически кхетам балара, дына керте латтараша леладеча харцахьча гIулакхех доала зе дешархошта дIадовзийтара. Масала, «Атеист» яхача клубо кийчдаьд «Атеист» яха цIа. Цу чу я эшаш йола литература, атеизма темах кийчъяь дикагIйола докладаш, альбомаш, газетийи журналийи подшивкаш, диафильмаш.

Социалистически интернационализмацен патриотизмацеи доагIаш доаца моллагIа хIама ходелча тхо оарцагIа доал гоалваьннар хьакхетаваа, из саннадар кхы ца хилийтара де дезар ду. Цудухьа вай вахарца товш доаца, зене хIамаш леладац тха дешархоша.

КПСС XXVII съездан областной партийни конференценен накъайодаш, ше тIаийца хинна деррига декхараш толаме кхоачашдаьд училища коллективо. Цо цIаьхха а хьаьокх 1983 шера РСФСР профтехобразоване дешара заведенешта юкъе лелаьча социалистически яхье котало яккхарах енна ЦIе байракх а 1984 шера яхье котдоларах енна ВЦСПС диплом а доагIаш денна совгIаташ долга.

Школайи профессиональни дешареи кердача реформа доккхий декхараш оттаду тхона хьалхашка. Уж кхоачаш а деш, оаха дикка чIоагIъяьй училища материально-техническии база: поварашца, кондитерашца, продавецашца практически занятеш чакхйоахача лабораторешка керда, оборудовани оттаьй, еррига дешара кабинеташ эшшаш йолча технически средствашца Iалашъяьй.

А. ГАНДАЛОЕВА,
СПТУ-6 директор, Нохч-ГIалгIай профтехобразоване заслуженни хьехархо.

ДИСЦИПЛИНА ЦАI ХИЛА ЕЗА!

Парте член декхарийла ва:

Парте берригача членашта цхьатарра декхар даь тIайожаь партийнии паччахьалкхени дисциплина лелае. Берригача коммунисташта цхьа дисциплина я, цхьа закон да парте, царна карагIдийнна дика хIамаши царгара гIулакхаши мичча бесса дале а.

(КПСС Устава де могадеча хувцамий проекта тIара).

Тха совхозе толаме кхоачашъяьй паччахьалкхенга баьцадараш дохкара цхьайтталагIча пятилетка пленаш. Духхьал карарча шера 8462 тонн дIаденнад оаха уж. ХIаьта а карагIдаьнначох кхоачам бац тхона.

Нагахьа санна Эдильханов Зиаудина, Гайрбекова Тамаре, Баснакаев Хожахьмада кулгалдеча бригадаша хIара гектара тIара 220 центнер а кхы дуккагIа а помидораш йоахе, вокх бригадаша яьхараш 150 центнерага а дIакхоачаш хилац.

Балха хьалаш цхьатарра хилча хIана нийслу из хIама иштта? Баьцадараш эсала хьувкъаду къахьегамен тIадиллача гIулакха хьалхарен дисциплина лоха йолаш болхлой хиларах. Халахете а, царна юкъе хул коммунисташ а. Масала, совхоза инженерни службана кулгалдеш вар Н. Тайсумов. Из тоалургIйолча оагIорахьа цо деш хIама дацар. Юххера балкара мукъавалийта а вийзар. ХIанз керттерча инженера гIулакхаш кхоачашдеш ва З. Хаджимурадов. Хеталора, техникана ремонт а обслуживани а елга тоалургда аьнна. Цхьабакъда хIама эргадаланзар. Кулгалхоша ергья яхе а хьаеш яц техника тоаяра хиланза яргйоаца база.

Цох дийцар отчетно-хоржамий партийни собране а. Цул тIехьагIа а хувцалуш хIама дац. Паччахьалкхен планаш кхоачашъю оаха цхьан хана вай даьша санна геттара дукха низ дIа а луш. Цу хьакъехьа дола масал доаладе гаьна вахa а везац. Трактóрни бригада коа деш цхьаккха хIама а доацаш дIаоттаь латт... баьцадараш чузцаш йола комбайнеш. Уж дукха я. Царех хIараяр боккха мах а бенна нийцай. ХIана лоаттаю из техника цхьаккха хIама ца деш? Цу хаттара жоп луш совхоза кулгалхоша оал:

— Дика специалисташ бац, цул совгIа из техника болх бергболаш ца хиларах брак яь а я...

ЦIенхаштта йоакхо йича дуккагIдола кулг-кара ду балхаш техникаца чакхдаха йиш хургьяр. ТIаккха продукцега дIадодачун а дикка кхом бе вIаштIехьдаргдар. Из ишта дале а, совхоз хьалхе лелаеш долча боахамашта юкъе лоархIаш вола директор Б. Эдильханов цу гIулакха, уйла еш вац. ХIаьта коммунист волча директорагара доагIар хьадехаш вац партбюро секретарь И. Хасанов а.

Мел дийцача а, паччахьалкхен дисциплина цхьаболча коммунисташа телхаеш хилар гуш да. Цу тайпара хIама нийсдалийта мегаргдоацилга къаьстта белгалдаьккхад КПСС Устава де могадеча хувцамий проекта тIа.

ХIанз 38 трактор я совхозе. Дика хилча а царех 80 процент яраш мара хургьяц бIаьсти кхашка болх беш. Кулгалхоша уж тоаеш боахкарий йоакхо яц ала йиш яц. Цхьабакъда, механизаторех цхьабараш укх деношка снабженцаш а хинна лел. Цул совгIа лоадам боаца цхьайола оатхал спекулянташкара эца езаш а хул, кхозза дукхагIа ахча а денна. Царга мишта кхоач уж запчастеш? Цу гIулакха сагота волаш саг вац. «Сельхозтехникана» керте латтараш а коммунисташ ма бий! Царгара доагIар хьа хIана дехац?

КПСС Устава де могадеча хувцамий проекта тIа парте члений дисциплинах дувцача моттиге «Коммунист лакхагIча гIулакха тIа ме хул цунгара доагIар чIоагIа хьадеха» яха дешаш Iотlатехача нийса хургдар аьнна хет сона.

М. ТЕМИРСУЛТАНОВА,
Грозненски района «Заря» яхача совхоза механизатор.

Грозненски ремонтно-механически заводе хьалхалатташ хьайоагIарех я Абубакаров Мовлад керте латтача № 1 йолча механо-сборочни цеха коллектив. Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяьй цо.

Коллектива барт чIоагIбеш, дерригача гIулакхашта лостам телаш ва цеха партийни организаце секретарь Коротя Юрий Александрович. Слесара ший декхараш цIена кхоачашдарал совгIа, из ва КПСС горкома член, алкоголизмацеи малар меларцеи къовсам лоаттабеча комиссе член.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьтттехьа) Ю. Коротя къамаьл деш ва къонача болхлошца Б. Хантиевца, М. Маскуровца, А. Борисовца.

И. ПЛИЕВА сурт.

Партийни вахара хроника

Нохч-ГIалгIай областной партийни организаци КПСС тешшамеча отрядех цаI я. Халкъа боахаме къахьегаш ва лакхера а лаьрххIа юкъера а образовани йола 90 эзар специалист.

1981-гIа ШУ

1-гIа январь. Нохч-ГIалгIай партийни организаце мугIарашка 47458 коммунист вар. Царех 23316—болхло, 12711 - лакхера образовани йолаш.

Республике яр 1427 юкхьанцара партийни организаци. Царех 567 организаце секретараш кхалнах бар.

Март. КПСС XXVI съезд хьаеллача денга план кхоачашъярах рапорт дениад 276 предприятен организацеп. 2795 цеха, участка, бригада, 34 эзар болхлочо.

18-гIа апрель. В. И. Ленин ваь 111 шу дизара хетадаьча коммунистически субботнике дакъа лаьцад 636 эзар саго.

Май. «Халкъий доттагIал — литературни доттагIал» яхача девизагIа литературни цIей чакхдаьккхар Нохч-ГIалгIайн Дагестанен йоазонхоша.

Сентябрь. «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе мехка эггара хьалха арахеца йолайир 16 тонн йола автобусаши автомобилаши хьалъайеш йола подъемникаш.

Ноябрь. «Грознефть» объедненен «Красный молот» заводеи коллективаша хьаллаца могайир Москверча болхлоша кхайкаль «СССР 65 шу дизара — 65 хьинареча къахьегама кIира» яха почин.

Интернационалисташ кхебу

БАРТ ЧIОАГIБЕШ

КПСС Программа кердача редакце проекта тIа йоккха моттиг дIалоац къахьегамхошта интернациональни кхетам балара дешаша. Цхьа масал доаладергда аз. Заводе дикагIчарех лоархIача № 31 йолча цехе болх беш ва ийс къамах вола саг. Царна юкъе ба эрсий, аварец, нохчий, хIире, кхыбараш. ХIаьта тха еррига йоккха коллектив хьайийцача, 40 къаман викалаш ба цхьа уйла ма нигат а долаш болх беш. Уж кхы а чIоагIагIа шоайла вIашкаозара, барт-цхьоагIо йолаш хилийтара цахаддаш йоакхо ю заводской партийни организаце. Тхо чIоагIа гIаддугаш хIама да тайп-тайпарча къамех болча кагирхоех интернациональни дезалаш хулаш хилар. Укх тIеххьарча хана Маев Мухьмада йигар Дерега Валентина, хIаьта Ежиков Александра—Турпатова Зульфия...

Интернациональни кхетам лулга кхы тIа а тоаде гIертача партийни организаце кагирхошца беча балха ма моггадукхагIа теркам тIаухийт, цар шо-шоай къамаш къестадеш а хестадеш а моттигаш хургйоацаш. Цу даьнъе керттера да саг нравственни цIена оамадащ йоахкаш а патриотически уйла йолаш а хьалкхевар. ХIана аьлча, шийна хьалхашка латта граждански декхараш кхета ца деш волча сагах визза интернационалист хургвац. Из болх беча хана тайп-тайпара формаш юкъекхувл оаха. Болхлоех 60 процент бараша деш бе-беча школашка, кружокашка, семинарски группашка. Шоай политически, экономически знанеш лакхъярал совгIа, цига идеологически санхетам а лакхбу цар, денале позици лувца Iомалу.

Интернациональни кхетам лулга дикка моттиг дIалоац лекционни пропаганда а. Из ю ткъаь итт саг чувоагIача группа. Шоай лекцеш тIа цар дувц социалистически вахара хьисапах, халкъий дохаргдоацача вошалах.

Цунца цхьана завода партийни организаце боккха теркам тIабохийт советски наьха революционни, тIема, къахьегама традицеш шерра йоаржаяра. Кагирхошца кастказта вIашагIбеттачу ветеранаш.

ХIара шера тхо долчара эскаре гIулакх де 50 кагирхо вода. Уж безбаь накъабахьа ца Iеш, кийч а бу оаха моллагIа хало ла денал кхоачаргдолаш. Царна лаьрхIа хьайийлла радиотелеграфистий курсаш я. Даькъала бувцаш кенверта чу а делле, завода адрес лу царна.

Цхьабакъда, тха заводе деррига а дика да ала йиш яц. ХIанз а тIехьа къоастаданза да нохчий а гIалгIай а кагирхой дукхагIа балха юкъеозара дош.

Предприяте хIанз а тIехьа нийслу дикца дувзаденна дола цIейш лоархIаш бола болхлой. Цу деношка царех цхьабараш балха ара иа бувлаш моттигаш а хул. Долче хIаранена къаьст - къаьста болх белга юкъедоаладаьд ала йиш яц.

В. ИКРЯНОВ.
СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода парткома секретарь.

Партийни вахара хроника

1982-гIа ШУ.

20-гIа май. КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме кулг яздир Нохч-ГIалгIайн Къулбаседа-ХIирийн къахьегамхошта юкъе оттаьча социалистически яхьа договора.

3-гIа сентябрь. Нохч-ГIалгIай республика автономе 60 шу дизаран из ший лоIаме Россена юкъеяхара 200 шу дизаран хетадаьча цIейна юкъе дакъа лаца вера КПСС ЦК секретарь И. В. Капитонов.

30-гIа сентябрь. Республикана елар Къахьегама ЦIеча Байракха орден.

12-гIа октябрь. Москве дIадоладелар Нохч-ГIалгIайчен литературан искусстван Денош.

1983-гIа ШУ.

21-гIа апрель. Республике чакхдаьлар «Ленина гIулакх дахаш а котдувлаш а да» яха политдни.

5-гIа октябрь. Нохч-ГIалгIай АССР общественноста III-гIа съезд хилар. Из хетаь яр къона тIехье къахьегам безаш хьалкхеяра, педагогически коллективашта, дезала, общественноста хьалхашка латта декхараш дувцара.

1984-гIа ШУ.

11-гIа январь. «Юкъерчен профессиональнии школай реформа керттера лостамаш» яха КПСС ЦК проект ювцаш заседани йир КПСС обкома бюрос.

13-гIа январь. Грозне хьайийллар «Юность» яха кинотеатр.

19-гIа июль. Москве дIайолаелар. Нурадилов Ханпаший цIерагIча театра гастролаш.

31-гIа август. ТIемен къахьегамен музей хьайийллай Гудермесерча локомотивни депо.

1985-гIа ШУ.

1-гIа январь. Нохч-ГIалгIай областной партийни организаце мугIарашка вар 50040 коммунист. Царех 35555—болхло. 14922 —лакхера образовани йолаш. Республике яр 1465 юкхьанцара партийни организаци. 581 организаце секретараш кхалнах бар.

15-гIа март. Политически просвещене ЦIагIа Коталон 40 шу дизара хетаь «Цу деной сийле йоргьяц» яха мероприяти хилар.

Март. ЧИГПИ хьайийллар халкъий доттагIала университет.

2-гIа апрель. Кхояьча ресурсех йола мехкдаьтта продуктий «ЦIе эшелон» Москве дIаяхьийтай. Из лаьрхIа яр В. И. Ленин ваь 115 шу дизара.

27-гIа апрель. Коталон 40 шу дизара хетаь республикански Iилман конференци хилар.

4-гIа май. «Грознефть» яхача производственни объединене «Даймехка тIема 1-ча степена» яха орден еннай.

Грозненски автокомбинате чIоагIа лоархIаш а сий деш а ва пхелагIча разряда слесарь, къахьегамен тIемен ветеран Покусаев Василий Гаврилович. 38 шу дизад цо из болх бу. Ший опыт дIа а йовзийташ, цо хьалкхебаь говзанчаш итташ ба.

СУРТА ТIА: слесарь В. Покусаев.

С. АЛИХАНОВА сурт.

Дикача нахах

ВоккхагIвола новкъост

Шоаттадийнахьа нийсвелар со Бекботов МаIаса Макшарип волча. Хоза кийчдаьча цIагIа кагирхошта а баь, вагIар фусамда. Моаршал хьатта даьнначул тIехьагIа, бехказа а ваьина шоай къамаьл дIаходихьар гулбеннараша. Кердача шера хетаяь кагирхой сайре кийчъяра хьакъехьа шоай хьехамчаца, партийни вожакаца дагабовла баьхкабар комсомольски организаце секретарь Газдиев Мухьмад, комсомольски активисташ Оболенская Наташа, Келигов Башир, кхыбараш. Дукха ха ялалехьа деррига дешаш къоаста а даь дIабахар уж.

— КIезиг-дукха могаш воацаш цIагIа висавар со укх деношка,— йоах Макшарипа, — цудухьа со волча хьабаьхкабар уж.

Кхо шу да Бекботов Макшарип автомобильни наькъий эксплуатационни линейни управлене партийни организаце секретарь вола. 1978 шера пенсе вахачул тIехьагIа вера из укхаза къахьега. Асфальтировщиких бригаде болх бе волавелар.

Хьалхарча деношка денз шийгара хьинар гойташ хьавоагIа М. Бекботов. Пхи бIаь гаргга сагах латтача коллективе дика вовзаш, сий деш ва къахьегама ветеран. Шийн керттера декхар лоархI цо кхувш йоагIа тIехье эздий оамалаш йоахкаш хьалкхеяр. Къаьстта теркам тIабахийтар 18 сагах латтача комсомольски организаце денал айдара, цунна эшаш дола новкъостал дара. ХIара бетта шоза рейдаш ю комсомольцаша. Цар итогаш еча, «комсомольски прожектора» выпускаш арахецача, комсомольски собранешка, кагирхоша чакхйоахача кхыча мероприятешка дакъа лоац Макшарипа. Фашистски Германи йохаяь лькхача Коталон 40 шу дузаш кастта вIашагIкхетараш хулаш цун кагирхошца, цига дувцар советски халкъо гойтача деналах, къонахчалах.

...1957 шера «Чечингстрой» яхача тресте болх бе волалу Макшарип. Ше мел дер дика де Iемача цо тоабу снабжене отдела болх. Цул тIехьагIа Вторчермете диъ шера къахьег. 1964 шера балха вода из бытовой гIулакхаш деча министерстве. Укхазара пенсе вахар.

Хьаьнала къахьегаш вола коммунист массехказа хийрждв районии, городской партийни конференцей делегаталла. Из хиннав XVIII-ча областной партийни конференце делегат а. Кхоана дIайолаллуча аргIанарча XIX-ча областной партийни конференце а дакъа лоацаш хургва Бекботов Макшарип. Цо хьахьокх наха мел сий ду цун.

Нах шийна тIехьабаха, царна масал гойта ховш ва Макшарип. Цудухьа атта да цунна гонахьарчаргара доагIар хьадеха. Саг хьахуллаше во оамалаш йолаш хилац. Уж цо Iомаю гонахьарча гонга хьежжа, йоах ветерана. Цудухьа деррига ду шийца болх бераш нийсача наькъа тIа бахара, кагирхошта ца ховр дIахьехара.

Цхьа ди дIадахийтац М. Бекботова цхьанцин сагаца къамаьл ца хулаш, хIаьта харцваьннар тессе вIалла а витац. Шийн гIончашца, партбюро членашца Амагова Роза Умаровнайца, Курченков Василий Ивановичаца, къонача коммунистаца профкома председателаца Куприянова Любайца, кхыча активисташца цхьана къамаьлаш ду цо дисциплина телхвераша, балха тIера боацараша. Иштта, партийни собране дийцад Быстрицке, Аламова, Зимзина, Арсемикова, Башаева деша.

— Зийнад аз, — йоах ветерана, уллуврча новкъосташа цу тайпара боаккха бехк чIоагIа Iатакъ шоашара гIалаташ дувлийтараш, балха тIа ледарлонаш гойтараша.

Укх тIеххьарча хана дикка чIоагIъеннай къахьегама дисциплина, шоай декхараш дикагIа кхоачашде баьинаб тха нах.

Партийни организаце секретара дешаш бакъдеш да управленерча бархI бригадо пятилетка планаш ханал хьалха кхоачашъяр. ХIаьта ерригача управлене гIулакхаш а дика лел. Пхе шера план ноябрь бетта кхоачашъяьй коллективо.

Къахьегаме хьалхалаттарех дувцаш эггара хьалха цIераш йоах Макшарипа дикагIболча болхлой И. Фаргиева, Х. Мархиевай, В. Мусхагова, С. Цурова, М. Аушева, Я. Ужахова, Ш. Алихаджиева, З. Дахкильгова, Г. Князевай, дуккхача кхыбарий.

Царех хIаранех ала дукха дIайха дешаш корадоагIа М. Бекботовна. Цо хьахьокх нах цунна дика бовзилга, из царца чIоагIа бувзам болаш волга. Коллектива хьашташ шийчарел дезагIа лерхIачарех ва Макшарип. Дас, воккхагIволча вошас санна хьехар ду шийн новкъосташта, бакъда, доагIар цIенхаштта хьадех моллагIчунгара. Иштта саг ва хьаьнала къахьегамхо, кагирхой хьехамча Бекботов МаIаса Макшарип.

Р. АУШЕВ.

ТАХАН—ДЕКАБРИСТИЙ ВОССТАНИ ХИННА 160 ШУ ДУЗ

ЧИТИНСКИ ОБЛАСТЬ. 160 шу дIадахад Санкт-Петербурга Сенатски майдан тIа декабристаша яьча восстане эрсий кортамукъален болама юхьиг дIайолаяьча дийнахьа денз. Цхьабакъда, ханашта юкъе йоккха юкъ еннаяле а, халкъа уйлашка беча латт Даьхе паргIатен тоаенней хилийтар духьа шоашта боккха бала качбеллача а кхыметтел шоаш боабайтача а наьха сийрда сибаташ. Декабристашта карагIдаьнна исторически денале гIулакх малха лоаттаду литературан искусстван произведенешка, музейни экспозицешка, улицехи майдаехи тийххача цIерашка.

Лоама юххе город Петровск-Забайкальска (1926 шерага кхаччалца — Петровски Завод) Декабристий улица тIа, хьалхарчарца забайкальски рудникашка дог раьза а долаш шийна тIеххьа яхача Екатерина Ивановна Трубецкаяй реконструкци яьча цIенна хьалхашка ягIа корсамаши березаши. 71 корсам — Петровски Завода казематашка Iобахьнийта хиннача декабристий дукхалга хьежжа, 10 березка — моарошта мутIахьа хиннача истий символ.

СУРТА ТIА: Петровски Завод яхача станцера мемориальни портала фрагмент.

Л. СВЕРДЛОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

ВАЙ МОХКИ ДЕКАБРИСТАШИ

160 шу даьннад тохкамхоша, краеведаша, шеррача общественносто шоай теркам декабристий болама историена тIера ца боаккха. Гаьнарча, бирсача СибарегIарен паччахьа Iаьдало официально оалаш хиннача тайпара «вахар юхацавоагIача Кавказерен» декабристий вахари гIулакхаши, 1825 шера 14 декабре Петербургерча Сенатски майдан тIа уж боалабаь дола бакъ гIулакх дIаходахар дар.

Эрсий интеллигенце корта хиннача цар шоай беркате болх СибарегIарча бирсача хьалашка дIахо а беш, Палкин Николая къизача замалахьа а кхоачашъяй бахаши болх беши шоаш юкъе хиннача наьха доттагIий бакъахьара мисси.

Кавказ, белггала аьлча, декабристашта хийрен моастагIал долен мохк хиннабац. Цар чIоаггIа уйла тIайохийташ теркалдаьд укхаза бахача наьха вахар, цар ший тайпара культура, истори, поэтически творчество.

Кавказера паччахьа Iаьдала реакционни политика бехке а еш, лоамани закавказсии халкъий эрсий халкъацара доттагIал, цхьана леладу гIулакхаш чIоагIдара тIехьа лаьттаб декабристаш. Царна ма хеттара хиннад лоаман наха паргIато езар, цар къонахчал, лоамий бирсача Iаламца дувзденна дола, атта доаца шиш бола вахар.

Декабристаша тоъал доккха дакъа лаьцад моттигерча халкъий, цу даькъе КъулбаседаКавказа лоаман наьха а, истории этнографии тохкача.

Писателий - декабристий башха-дикача пленда толашагIа болча викалех цаI хиннав Рылеева дагара а А. С. Пушкина доттагI а хинна А. А. Бестужев-Марлинский. Кавказски корпуса мугIарера салте а волаш суд токхаш хиннача цо белггалара дакъа лаьцад Кавкази цун истории Iомадеча.

«Са мукIарал», («Моя исповедь») яхача запискай автор вола цхьа Е. Е. Лачинов мара декабристашта юкъе шецаI хиннавале тамаш я ший балха оагIош вайнаха хетаяь. Цудухьа нийса хургда, аьнна хет сона, кавказоведчески литература тIа, нагахьа санна эрмалой халкъа историна доагIача балхашца дувзаденна хинна цун гIулакхаш хьахьекхача Н. Нерсесяна болх ца лаьрхIача, араяланза йола цун биографи лоацца йиицача.

Евдоким Емельянович Лачинов 1799 шера ваьв Воронежски губерне Нижнедевицки уезда Бекетовка яхача юрта отставкерча майора дезале. Дешара образовани цIагIа яьккхай.

1816 шера колоновожати а волаш военни гIулакхе вода Лачинов, цу шерре а Персе йода дипломатически посольство накъайоаккхаш хинача отряда юкъевахийтав. 1818 шера Москве колоновожатей школе хьожаву из. тIаккха прапорщика, цул тIехьагIа цхьа кIеззига ха яьлча подпоручикен поручикен чинаш лу цунна. Ши шу даьннача гIолла ШоллагIча эскара Керттерча квартирерча воккхагIволча адъютанта гIулакх кхоачащдешвар ву цунах.

Геттара дика карьера хьаелланнай къонача эпсара хьалхашка. цхьабакъда, цо кхы тайпа никъ хержаб. ШоллагIча эскаре, декабристий цу «бIена», гIулакх деш ше волча хана царех дукхагIа образованни а хьалхалатташ а болчарца хьоашал тосс Лачинова: тIехьагIа хиннача декабристий баьччаех цхьаннеца П. И. Пестелаца, С. Г. Волконскеца, И. Г. Бурцевца, А. И. Черкасовца, къайлагIарча «Благоденства союзе,» тIехьагIо «Южни обществе» дIачувахав из.

Декабристий боламе дакъа лацарах военни суде веннав Е. Е. Лачинов, тIаккха 1826 шера 25 ноябре ШоллагIча эскара главнокомандующе чинахи дворянски сийнахи ваккха аьнна яь решени чIоагIъю императора Николая I. 27 шу даьннача поручика еш хинна казнь цун керта тIа кхийтта тур кагдаларцен цунна тIера военни мундир Iоэцарцен чакхъяьннай. Тираспольски крепосте чувелла воаллавеш цхьа кIеззига ха яккхийтачул тIехьагIа мугIарера салте а ваь Кавказе вайтав из.

Кавказе декабристаша яьккхача ханах лаьца аьлча, белгалдаккха доагIа, шоай прогрессивни идеалашта тешшаме болаш уж биса хилар. Ссылкерча халача хьалашка «сообщества дух» йоаяьяц цар, шоай патриотически декхар тешшаме кхоачащдеш хиннад. 1826 шера шахски Персен 1828 шера султански Турцен Кавказе тIом болабаьча хана гIаьрахоех латача метте къонахчали майралли хьахьекхай декабристаша: «бакъ гIулакх» лаьрхIад турецко-персидски агрессена духьалара къовсам. Бородинайн Сенатски майдани сий долча турпалаша шоай са ца кходеш чухийкхай моастагIий чIоагIаленашта, кавказски халкъаш малхбоалехьарча деспоташка лоалла ца оттадайташ кIалхардахара гIулакха юкъе шоаш мелла лаьца а дакъа лоацаш хиларах чIоаггIа дог тийша а болаш.

Эривань яхача городан крепостан штурм еча персидски гIаьрахоех из мукъайоаккхача хана къонахчали майрали гойтарах унтер-эпсара чин деннад чинах а ваьккха салталла вахийта хиннача Е. Е. Лачиновна. Кавказе халача гIулакха тIа волаш массехк шу даьккхад цо, хIаьта 1832 шу чакхдоалаш, прапорщика чин а долаш, халла мара вIаштIехьдаьннадац цун цамогаш хиларах отставке ваха.

ДоттагIашта юкъе «музай кIориг» лоархIаш хиннав Лачинов. Цо яздаь да кавказски тематикана хетадаь «Хиннар (бакъ дувцар)». Вай крае волаш, салаIа лоацца хана сецача метте цо даь наькъа йоазош хIамаш довзийташ бола шоай лоархIам бовнза да вай деношка а. ЧIоаггIа безам тIабахе еша догдоагIаш я «Са мукIарал» яха йоккха очерк. Белггала аьлча, цу тIа автора дувц шоай бIу Владикавказски крепостера Назрановски чIоагIалена боагIаш, цига шиди доаккхаш латтача, цул тIехьагIа 1832 шера 14 июле ЗIамига Яндар яхача юрта сецача хана шийна зеденараш. Цу замалахьа хIанзара Яндаре шин оагIорахьара доагIача, юрта юккъе вIашагIкхетача хиний цIераш а техка—ЗIамигеи Йоккхеи — екъалуш хиннай.

Цул тIехьагIа Эса чIоже, Ах-Боарзе, Мужахой-Юрта, Фаргиев-Юрта, галашкиний кхыча юрташка хиннав Лачинов. ЦIаккха а дицлургдоацаш хоза цу моттигашкара Iалам, лоамара доагIача хиш бердаш бIаргагуш хиннача Лачинова яздаьд: «Попа, нажа, кхыча гаьний Iаламате доккхий хенаш дагIа чIоагIа тоаенна хьу, мах баь варгвоацаш доккха беркат... Листача хьунах чакхъялац маьлха зIанараш; готтига бохабаь никъ цIаккха а бокъалац... Тата делла тIош тIа гIолла доагIа масса Эса, бIарг хьоасташ я хьун хоза кIотаргаш; сийрда баьццарча баьца даьгIе лакхача шувнах оагIув а теха улл».

ХIама тувладолийташ боаца декабриста бIарг ца кхеташ дисадац исторе памятникаш. Цун теркам тIаззаб тIох еттача вIовнаша, мискача цIалгаша, хи тIарча хьайрилгаша, хьажкIаш тIайолча лаьттан чIегилгаша, нокхараша... Фу маIан долаш да из жIарг? Из христианства белгало оттаяьр малав? Фу маIан долаш да вож тIой а жIарга оагIошца оттабаь уж шн кхера а?— духтIавала безам болаш хетт «МукIарала» авторо. Цо теркалдаьд моттигерча бахача наха юкъера ахчан отношенеш кIезига дегIаьхка хилар. «Карабулакех (нохчгIалгIай племенех цаI — Ш. Д.) дуккхачар, — яздаьд цо, — монета ца хиларах шоашкара йоагIача ясакха лаьрхIа доахан дIанйделга дийхад».

Е. Е. Лачинова лоацца дийцад Эса чIоже бахача наха лелабеча динах лаьца. Цунна зеденначох, укхаза цу хана корта бетташ хиннаб шоай ширача замалахьарча даьлашта. Цар еза лоархIаш, сий деш йола моттиг, магIарча дукъал тIехьашка хиннай, хоам баьб цо. Эса кертера йовзаш йола Тхоба — Ерды яха элгац дага йолаш дийца хила мег цо из.

Уккхаза, Эса чIоже, Лачинова дIаязъьйй халкъа юкъе хIанз а ювцаш йола, къонача сувнахи из езаеннача шин кIантахи йола легенда. Цу шерашкара тIема событеш ше язъеш, ссылко готваь, набара вIашка ца бодача жандармски бIарга кIал воллаше а, эзоповски мотт бувц Лачинова шийна хетар дешарашка дIакхачийтар, шийна дагадоахкача хIамашта царца дагавалар духьа. Ше теши доакъашхои хинна событеш ювцача хана декабрист дагавувл дешачунца: «Йистхила йиш йоацаш ваьгIа дог даьттIачул тIехьагIа мара волалац со къамаьл де. О, маьржа-яI-кх, нагахьа санна дерригa а дIадувца йиш яларемI...» Цхьабакъда, цензура духьаленаш дага а йоахкаш, оаз ма йодда бакъдар дувца, язде йиш йолаш вац автор.

Шоаш болаш нийсбеннабац декабристаш Российски паччахьалкхен гаьнарча йистошка. Цхьабакъда, укхаза болаш а паргIато езача шоай идеалашта, цар шоашка ийцача гIулакха тешаме хиннаб уж. Вай лоаман края халкъий бокъонца бола доттагIий хиннаб уж.

Ш. ДАХКИЛЬГОВ,
СССР журналистий Союза член.

ЗАМАНЦА ГIА БАХА

БОКОВ Ахьмад,
Нохч-ГIалгIай АССР халкъа яздархо

КПСС Программа кердача редакце тIа белгалдаьд: «Литературен искусствон дегIаахара керттера никъ — халкъа вахарцара бувзам чIоагIбелга, социалистически вахаре долаш дар бокъонцен лакхача художественни хьисапен хьахьокхар, кердадар хьалхалаттар дог айдеши къаьгган хьагучадаккхар, обществана дIахьалхашкахьа ахара новкъарле еш мел дар дIадаккхар».

Цу дешашта бокъонца а дизза а жоп луш яр дукха ха йоацаш ший болх чакхбаьккха РСФСР яздархой VI съезд.

Вай мехка массанахьа кийчо еш я КПСС XXVII съезда баха ма боагIара накъабахара. Дерригача советски халкъо цунца цхьана советски яздархоша а теркам тIабахийта Iомаеш, ювцаш я КПСС ЦК октябрьски (1985 ш.) Пленумо могаяь парте Программа кердача редакце, парте Устава де могадеча хувцамий, СССР 1986—1990 шерашка а 2000 шерага кхаччалца йолча хана а экономически социальнии дегIайоалаяра Керттера лостамаш.

Съезде даьча къамаьлашка, цун беррига балха хоалуш дар укх шера апрельски Пленум хилча денз вай мехка хулаш дола дика хувцамаш, вахар ше эргадалар яздархоша ма доагIара теркалдеш хилар.

Ше хьахилча дена социалистически реализма ларда тIа латта дуккхача къамех болча яздархоша хьадеш дола Российски литература массаза а хиннад халкъа хьашташ ший хьашташ лоархIаш, парте декхараш ший дакхарацI лоархIаш.

Тайп - тайпара дар съезде дийца дешаш, бакъда, массанахьа вахара чухь, Iаламца, сага оамалца хулаш долча цхьанна а хIаманна яздархо юстара хила йиш йоацилга белгалдеш дар.

Къаьстта са теркам тIаозаш яр литература произведени кхоллилга тIадилла вола, из тешам шийна бенна вола яздархо даим бакълуви хила везаш хилярах, вай вахарца нийслуш дола дикадар а водар а къайлаца хьош, гучадаккха дезаш хиларах йола уйла. Водар, гIалат долаш дар вай къайлахьой вахарцара дIа мишта доаккхаргда из?

Къаьстта боккхача лоархIаме да укхаза литература. Ший къаман яздархо хила тешам бенна волча литератора мара кхы хьанна тIадежад ший произведенешка гIолла вай вахаре хулаш дола хувцамаш ма дарра хьагойталга? Яздархочун бакъ а дIайха а дош — из вай парте оттадаь декхараш кхоачашдеча лоархIам бола герз да. Из уйла къаьгга хьагуш яр яздархой съезде.

Яздархо декхарийла ва вай мохк социально - экономически дегIабоалабеча хьалхарча мугIарашка барий сурт - сибаташ, цар оамалаш хьагойта, цунах кхычарна дика хьокхам а хургболаш. Лоацца аьлча, вай вахар эргадоаккхача ший къахьегам дIалуш вола саг хьахьокха. Цунах латт яздархочо цу процесса юкъехьош дола дакъа. Духхьалз дикагIбараш хьахьекха ца Iеш, яздархочун дош хила деза вайна дIахьалха дахара новкъарле еш мел долчоа тохаш а.

Вай Нохч - ГIалгIайчен литературага диллача дукха да цунна тахка, яздархо юкъегIорта йиш йолаш а юкъегIорта везаш а дола хIамаш. Укх тIеххьарча шерашка аз дукха уйлаш еш, са теркам тIаозаш а хиннаб, хIанз а ба тIехкIоарга дадача лаьттан тIоанашкара мехкдаьтта лохача хала къовсам лоаттабеш бараш. Цар дог уйла хьахьокха гIийртав со. ХIаьта из массане цхьатарра хилац. Нагахьа санна кулгалхочунга диллача — цхьаволчо сатийнна инструкцега хьежжа, цо яххача бесса кхоачашду ший декхар. Инструкцел зIаммига а дIатIехваьлча хила ца дезар хилар а кхераш. ХIаьта вокх кулгалхоша — уж дукха дукхагIа ба — кхоачашдулургда-их аьнна хетар а кхоачашдара никъ-таро лох. Са уйла, са теркам тIаозаш дар хала а чоалхане а декхараш кхоачашдеш воаллача сага оамал, цун дог-уйла да. Хала хьал тIаэттача юха ца воалаш, воха ца вохаш, дIахьалхагIертачун оамали дог-уйлеи.

Яздархой съезде даьча къамаьлашка ладувгIаш уйла йир аз вай литератораш вахара проблемашта сов кIезига юкъегIортаи хилара. Масала, цу аз хIанзаза дийцача тIехкIоарга бурув тохара балха а а да яздархочо новкъостал де а йиш йолаш хIама. Юрски тIоанаш сов дукха сероводород йоаллаш да. Кхыметтел лакхехьара юрски тIоанаш а. ХIаьта тIехкIоаргача кхы а дукхагIа хургья газ. Нагахьа санна газ арахьаде из дIакъовла, соцае устройство ца хилар бахьан долаш бурув ца тохаш латт скважина. Малав нитта хьал оттара бехкевар? МагIалбикера бурувдеттараш ца хилар-м шеко йолаш дац. Яздархочо уйла е йиш йолаш а е йоагIаш а хIама да из.

ЯЗДАРХОЧУН ТРИБУНА

Цхьаькха а да литература произведене тIа моттиг дIалаца йоагIаш. ХIанз укх сахьате лакхерча юрски тIоанашка бурув теха скважинаш мехкдаьттах сов дукха сероводород йоаллаш хиларах дIакъайла латт. Хьал миштад аьлча, вай промышленносто сероводород хьакъоастаеш йола прибораш арахецалца нитта лоаттае а кердаяраш дIакъувла а езаргья. ХIаьта ховш ма дий, республике доаккхаш долча мехкдаьтта боарам лоха болга а кхы дIахо а лохбалар кхерам болга а. ХIанз МагIалбикерча мехкдаьттахоша лаьрхIад юрски тIоанашкара доаккхаш дола мехкдаьтта саьнталах IоцIендергдола установка е. Вознесенски газобензинови заводе ергья из. Цар лехай цу гIулакха кхыча мехкдаьтта районашка пайда ца эцаш илла оборудовани, кораьй мукх ца юа турбаш а. ХIаьта «Красный молот» заводо сероводород сов дукха йоалла мехкдаьтта доаккхача скважина лаьрхIа йола устьевой оборудовани арахецилга карадерзадаьд. Из установка болх бе йолаелча массехк миллион тонн тIакхетаргда доаккхаш дола мехкдаьтта. Нах инициатива йолаш хилар, шоашта тIадежа декхар дика довзаш а из кхоачашдара шоай дерригa творчески хьинар дIадала кийча а хилар, моттигерча ресурсех пайда эца гIерталга хьахьокх цу гIулакхо. ХIаьта уж дерригаш Iилматехнически прогресс сихъяра эшараш да. Нитта болча цанах шоай произведене турпалаш бе боагIа яздархоша.

Iилма - технически прогресса хьакъехьа КПСС ЦК совещане яьча доклада микроэлектроникаи вычислительни техникан чIоагIа боккха лоархIам бир. Iилматехнически прогресса катализатор я, аьлар цо уж. ХIанз вай республике электронно - вычислительни техника производствана юкъейоалаяра декхар толамца кхоачащдеш я Горячеводски бурувтохара балхий управлени. Вай мехкарча бурувдеттарашта юкъе эггара хьалха дIаболабаьб цо из болх. Бурувтохара балхашта кулгалдеш йола автоматизировашн система я из. Литература теркам тIаоза боагIаш керда хIама да из.

Iилма - технически даькъе керда хIамаш корадергда ГрозНИИ институте, «Промавтоматика» объединене. Уж Iилман учрежденеш вай мехка дуккхача предприятешца бувзам лоаттабеш а, царна новкъостал деш а я. Из дерригa кхоачащдеш бараш, уж чоалхане прибораш, системаш хьаеш бараш хила багIаций литература произведеней турпалаш? Дика производственникаш, даим кердадар лохаш бола вай заман болхлой корабергба Назранерча ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе. Цар хIанз а моттиг дIалаьцаяц вай литературе. ЙоагIаш йола произведени язъяьяц хIанз цIи хезача бригадирах гIишлошъерашта ткъаь итт шера керте латтача Социалистически Къахьегама Турпалах Хаджиев Шамсудинах, «Красный молот» завода электросварщицах, цу балхаца ший сийле яьккха йолча Умалатова Сажех. нитта кхыбарех.

Производственни тема хьоайича, со производственник вац, из са гIулакх дац оал цхьаволча яздархочо. Производстве болх беш бараш, кердадар хьакхоллараш, коллектив шоашта тIехьа дикачунга, толамаш дахарга дIахьалхакхувлаш бола кулгалхой — производстве болх беш беций? Цар дог-уйла миштад, оамалаш миштай, хIанз шоаш бараш хьахила цар мишта вIаштIехьдаьннад — из дерригa хьагойтар, дашхар яздархочун декхар да. Нагахьа санна из нитта деце «адамий синой инженераш» хIана аьннад яздархоех.

Вай юрта боахаме а шортта корабергба произведеней турпалаш хила боагIаш бола нах. Укх тIеххьарча шерашка йовзаргйоацаш тоаенней Назрановски районера совхозаш. Къаьстта боккха толам баьккхаб цар укх шера. Планал дуккха тIех дIаденнад ялат: кIа а хьажкIаш а. Цунах тхона дийцар дукха ха йоацаш районе литература денош долча хана КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара нов. Мякнева. Дукха ха я районе хьажкIаш чуийца яьнна. Из хьалха ца хулаш хинна хIама да — лай кIал йолхар хьажкIаш. Назрановски района юртбоахама къахьегамхой толамех хьоадича дагабох совхоза кулгалхой Беков Мурад, Дударов Батыр, управляющи Джамбуриев Башир, звеньевой Кодзоев Бахьауддин, кхыбараш. Уж ба цу толамий дозал эггара хьалха шоашта дIатIанийцараш. Цхьабакъда, литератораша хIанз а царех аьннадац шоай дош, тахкадац Кодзоев Бахьауддина шер-шера хьажкIаш дикагIа хьувкъае, Беков Мурада шийга карабеннача боахама гIулакхаш тоаде вIаштIехьа мишта доал.

Керттера цхьа хIама дар съезде хьалхадоахаш, тIахьехаш: вай вахаре нийслуча хIамашта, къаьстта а кхоачамбоацараштa юстара латта йиш яц яздархо.

Дукха хIама довзийтар съездо, дуккхачунна декхарийла бир яздархой. Уж декхараш кхоачашде тарошаш а творчески хьинар а долаш ба Нохч - ГIалгIайчен яздархой. Вай литература кхыча литературел тIехьадиса ца хилара тешалдеш дар С. В. Михалкова доклада тIа вивъ яздархочун толам белгалбоаккхаш, цIераш яхар. Тароваш йолаш я, творчески хьинар а долаш да. Фуд эшар? ТIатеIIа болх бар! Мехка хулаш латта дика хувцамаш, парте хьалхашка оттадаь советски саг духовно хьалкхевара декхараш дага а латташ, болх бар!

МЕДУЧИЛИЩА—55 ШУ

ВАЙ республике къаьнагIйолча дешара заведенех цаI я медицински училища. Из хьайиллай 1930 шера. Цу хана медицински болхлой чIоагIа эшар гIалгIаштен нохчаштен. Каст-каста лазарий эпидемеш хулар. ХIара юрта хIана бац аьнна дукха бар «дарбаш» деш бола хьежа нах. Нах Iехабеш, цамогаш болчар чотагIа шоашта пайда бора цар. «Е хьаваргва е дIаваргва — дегIар хургда» — из яр цар керттера диагноз.

Училища хьайиллача шера цаI мара ца хиннача акушерски факультете дIайийцар 100 саг. Дийша баьлча болх бе юрташка дIахьожабир уж. Кхалнахан бераштен дарба дарал совгIа, юртахошка дIадувцар цар Советий Iаьдал нах лазарех берзабе лаьрхIа долга, дол дустарехи поал хехкарехи цхьаккха тешам боацилга, дешаро нах паргIата боахаргболга.

ХIанз училище ворхI факультет я. Цар арахец фельдшераш, фармацевташ, акушераш, санитарни фельдшераш, лаборанташ, медицински йижарий, церган тоаю лораш. Дешархошта йоккха знанеш луш къахьегаш ба РСФСР заслуженни хьехархой А. И. Качан, А. С. Кривенко, РСФСР заслуженни лор З. Х. Муталиева, республика заслуженни лор Б. М. Сулейманова, дуккха а кхыбараш.

Укх шовзткъе пхийтта шера училища йистелькхай 16 эзар саго. Царех 10 эзар нохчий, гIалгIай ба. Республика еррига городашка, районашка къахьегаш ба уж. Малгобекски района № 1 йолча ЦРБ болх беш я Арсаманова ПаьтIамат. Дукха ха яц из больнице хьожаяь, цхьабакъда, могаш боацача нахаца Iимерза йолаш, хатар хиннача сихха оарцагIйоалаш, дерригa ший хьинар балха дIалуш хьайоагIа из. Дика специалист хиларал совгIа, дукха общественни балхаш а ду ПаьтIамата. Из я Малгобекски горсовета депутат. ХIаьта Арсаманова моргаш кIезига бац республике.

— ЦIаккха йицлургьяц сона училища, сай хьехархой, новкъостий, — йоах ПаьтIамата. — Цига дукха езаш йола професси кораьй сона. Могаш боацача наха дарба дарал дикагIа кхы фу хургда?

Иштта ала йиш йолаш ба туберкулезни диспансера керттера лор Х. Исаев, № 3 йолча больница керттера лор Г. Попов, кхыбараш.

Хоза тоаяь, кийчъяь я училища кабинеташ. ХIанз укхаза деша вагIача 1700 дешархочо пайда эц дуккхача технически средствaех, диафильмех. Болх беш я методически совет, предметех йола комиссеш. Дешара процесс нийсса вIаштIехьъяккха аьттув лу цар.

ХIара шера училищера дешархой практиках ух. Наурски а Грозненски а районашка комсаши соми чуэцаш хул уж. Дика болх барах грамоташ, мах бола совгIаташ, премеш тел царна. Дика я училища спортивни база.

К. ИНАРКИЕВ.

СУРТА ТIА: медучилищера студенташ.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЖУРНАЛИСТИЙ ЗОНАЛЬНИ СЕМИНАР

КПСС обкома пропагандаи агитацеи отделои журналистий Союза Нохч-ГIалгIай АССР правлененаи «Знамя труда», «Путь Ленина» яхача сунженскии назрановскии районни газетий а «Ленинское знамя» яхача малгобекски городской газета а журналистий зональни семинар яьй Орджоникидзевски станице «КПСС XXVII съезда кийчо яра ледам моттигерча кепайоазон тIа бувцар» яхаш тема а йолаш. Обзораш еш къамаьлаш дир республиканскн газетий болхлоша М. К. Мурадовеи Х. С. Шадиевеи, КПСС обкома кепайоазон, телевидене, радиовещане сектора инструктора М. К. Озиева.

Грозный тахан.

Л. АБДУРЗАКОВА сурт.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Хьайбай дунен тIа».
9.35 — «ЦIе чаьтар». Художественни фильм. 1-гIеи, 2-гIеи сереш.
12.05 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Вай заманхо». Документальни фильмаш: «Зарубингiар», «Леха а лех, кора а доагIа».
15.30 — В.-А. Моцарт. «Симфония № 35 ремажор».
16.00 — «Кердадараш».
16.05 — «Дуьцараш хьадолалучча метте». Пинежски крах.
16.50 — «МукIарал». Телевизионни журнал.
17.20 — Хьаваьнна моттиг — берал. Л. Кассиль. «Концерти Швамбрании».
18.15 — «Студе ва Кажлаев Мурад». Махачкалара передача.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Дунеи кагирхойи».
19.30 — Проблемаш — лехараш — решенеш. Мехка бIарчча цаI йола транспортни система дегIалр. Дакъа лоац СССР Госплана председатела заместитела В. Е. Бирюкова, СССР граждански авиаце министра Б. П. Бугаева, СССР форда флота министра Т. Б. Гуженкос, СССР машинаьхьий министра Н. С. Конарева, РСФСР хин флота министра Л. В. Багрова, РСФСР автомобильни транспорта министра Ю. С. Сухина.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Из Татьяна я из?». Телевизионни документальни фильм.
22.35 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйрийнара гимнастика».
8.15 — «ПТУ — конкурсагIа». Телевизионни документальни фильм.
8.35 — Юкъара биологи. 10 класс. Вахар хьадолалучча. Лаьттан тIа вахар хьахилар.
9.05, 12.05 — Испански мотт.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори. В. И. Ленин. «ТIоми российски социал-демократии».
10.35, 11.40 — Зоологи. 7 класс.
11.00 — «Автоматизированни проектироване система». Iилма-популярни фильм.
11.10 — «Вай беш».
12.35 — «Каравугача ираза седкъа». Субтитрашцара художественни фильм. 2-гIа серн.
15.15 — Советски американски яздархой диалог.
16.00 — «Кердадараш».
17.05 — Эирана тIа да Грозненски студе фильмаш.
18.05 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.25 — КПСС XXVII съезда накъадолхаш. Нохч-ГIалгIай телевидене программа.
(23 декабре ЦТ хьекха передача юха хьокхар).
19.30 — XIX областной партийни конференце делегаташта концерт.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш».
20.15 — «Ритмически гимнастика».
20.45 — «Халкъа ашараш».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Миштад из ишта, ва доктор?» Телевизионни художественни фильм (ГДР).
23.05 — «Кердадараш».

27 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Говза кулгаш».
9.00 — «Къонабарий творчество».
9.30 — «Миштад из ишта, ва доктор?». Телевизионни художественни фильм (ГДР).
11.00 — Украински иллеш оал УССР халкъа артистках Р. Кириченкос. Киевера передача.
11.30 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Практико техкад». Документальни фильмаш: «Никсталь», «225 шу», «Долла хIама сагах тийша да», «Ферма».
15.35 — З. Колан. Виолончеленеи фортепьянонеи лаьрхIа сонатина.
15.45 — «Эрсий мотт».
16.15 — «Кердадараш».
16.20 — Фаьлг болча хьоашалгIа. «Марип, Мирабела». Художественни фильм.
18.00 — «Сенца долх вай съездага». Передача ю политически обозревателя В. П. Бекетова.
18.30 — «Спортивни передача».
19.05 — «Тахан дунен тIа».
19.20 — «Ховраша» ю следстви. 19-гIа дош «ЦIи ялар».
21.00 — «Ха».
21.35 — Кинопанорама.
23.25 — Тахан дунен тIа.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйрийнара гимнастика».
8.15 — «Позици». Документальни фильм.
8.35 — С. Я. Маршак. Вахарен творчестван оагIош.
9.25 — 13.40 — Английски мотт. 1-ча шера дешараш.
10.05 — СПТУ дешархошта. Юкъара биологи.
10.35, 11.40 — Истори. 7 класс. Иван Грозне зама.
11.05 — А. Прокофьева поэзи.
12.10 — Довза а довза, ха я ха. Iилма-довзийташ школьникашта ю передача.
12.40 — Н. А. Римский-Корсаков.
14.20 — «Юртара ха».
15.20 — «Кердадараш».
17.20 — «Махмуд Эсамбаев». Фильм-концерт.
18.05 — «Вахара хьисап — советски».
18.20 — «Лоамаш, мехкдаьтта, лезгинна». Грозненски телевидене студе фильм.
18.55 — Киножурнал.
19.05 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.25 — Шун письмошта жоп лу оаха. Передаче дакъа лоац НГIАССР Министрий Совета аптечни управлене начальнина Н. С. Ульбиевас.
19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш». «Лис Леон» яха мультипликационни фильм. 1-гIа дакъа.
20.00 — Центральни телевиденеи Еррига союзни радиои эстрадно - симфонически оркестра концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02503. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5517.